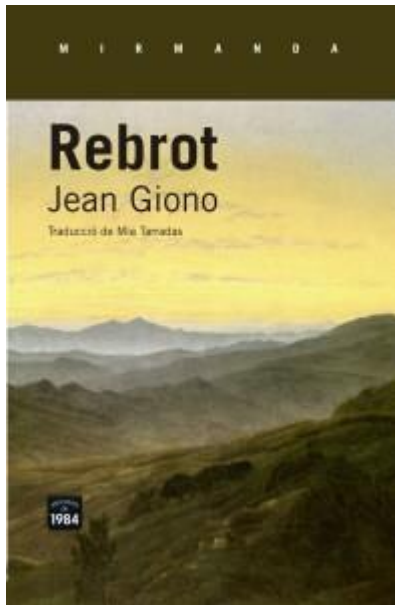

'Rebrot' de Jean Giono: La tensió entre l'home i la terra

Font: Maria Nunes / *Llegir en cas d'incendi*

És una bona notícia que Edicions de 1984 publiqui la novel·la de Jean Giono *Rebrot*, amb traducció al català de Mia Tarradas. Giono és un escriptor molt apreciat a França però no gaire conegut a casa nostra, probablement a causa de la manca de traduccions. D'orígens piemontesos, Jean Giono (1895-1970) fou fill de modestos emigrants italians instal·lats a l'Alta Provença, a la vila de Manosque, on va néixer, viure, escriure i morir. Amant de la lectura dels clàssics i de l'obra de Balzac i Stendhal, la seva és una obra original, amb un toc de classicisme i modernitat narrativa ensems, que fa les delícies dels amants de la novel·la com a gènere. Destaquen entre els títols de la seva bibliografia el Cicle de l'Hússar –*Mort d'un personnage*(1949), *L'hussard sur le toit* (1951), *Le bonheur fou* (1957) i *Angelo* (1958)-, conegut a casa nostra gràcies al magnífic film *L'hússar sobre*

la teulada (1995) dirigit per Jean-Paul Rappeneau.

Rebrot, publicada originalment el 1930, és una de les primeres obres de Jean Giono. Forma part de l'anomenada "Trilogia de Pan", juntament amb *Colline* (1929) i *Un de Baumugnes* (1929), en què desenrotlla la seva visió panteista de la natura i reflexiona sobre el lloc que l'home ocupa en el món. Són *nouvelles*, novel·les breus ambientades sempre a la Provença. Giono mai es decanta pel pintoresquisme, i la natura sempre és en les seves obres acollidora i hostil alhora. En l'evocació de la vida rural hi llueix el sol o ens amara la pluja, el vent ens fuetja el rostre, i el ritme de la vida lligada al pas de les estacions tenen alguna cosa especial que fa la seva prosa capaç d'arribar a qualsevol lector. Com ho aconsegueix? A base del seu estil profundament líric, d'una viva simfonia de metàfores, d'imatges, de comparacions i sobretot de les personificacions que són els seus recursos característics. Absolutament tots els elements de la natura estan personificats i per això ens resulten tan vius i propers. Des de la font solitària que raja més tristor que aigua gelada fins al petit esqueix de lilà que és a punt de florir entre les pedres abandonades, la seva és una poètica construïda amb els quatre elements -l'aigua, el foc, la terra i l'aire- que l'alquímia de la paraula de Giono sublima i destil·la en forma de novel·la amb una prosa sensual que evoca tots cinc sentits. Més que sons, tot en la natura són veus que ens parlen amb un llenguatge ancestral. Tot el que és aliment material i espiritual dels homes és elemental i tot emana de la terra i s'hi confon: "li semblava que amb la mossegada que acabava de fer estava pastant un tros del propi turó amb totes les seves flors".

La novel·la s'inicia amb el trajecte d'una diligència local que ens transporta lentament pels camins de l'Alta Provença, amb el paisatge de turons de Manosque a Vachères vestit de tardor. No tot és amable, però, ni s'hi estalvien les escenes dures en què la cruesa de la vida descarrega

el seu pes en els humans. Els petits pobles isolats i abandonats són una imatge privilegiada de la confrontació entre l'home i la natura. Giono estableix sempre un paral·lelisme en tots els detalls, tot parteix d'una certa concepció cíclica, com seria el cas de la mare que perd el seu petit a la vora del riu i que té la seva analogia antitètica en el fill que amortalla la mare també a la vora del riu, símbol del devenir de la vida. La seva escriptura profundament lírica i simbòlica és l'espai de reflexió sobre la relació entre l'home i el món natural des d'una doble vessant: d'una banda la de tots els estímuls i sensacions inesgotables que en rep, i, de l'altra, la seva pròpia situació en el cosmos.

La temporalitat marca el ritme essencial de la narració: de la tardor i el cor de l'hivern fins a l'esclat de vida de la primavera. *Rebrot* segueix el cicle natural de les estacions, mirall simbòlic de la vida humana sotmesa al ritme natural del temps. Per tant, podem parlar d'una temporalitat que emana de la naturalesa i que n'és mesura: "Un dia, era l'època de les olives, vam sentir al fons de la vall com una veu del temps dels llops".

L'arbre com a símbol de l'home

En *Rebrot* se'ns narra el ressorgir de la vida en un poble abandonat de l'Alta Provença. Els personatges són homes i dones marcats per una vida dura de supervivència i de necessitats i sentiments elementalíssims. El pas de les estacions, com el de la vida humana, en marca el devenir dels personatges a través dels quals, inexorable, la vida s'aferma i s'obre pas. Són com el bon blat o la mala llavor, com l'arbre esponerós o l'heura que l'ofega, perquè tot en la novel·la és una metàfora de la vida i del lloc de la persona ocupa en la natura. Giono fa ús del símbol dual de la figura humana, composta de matèria i esperit, com un arbre que enfonsa les arrels en la terra, però alça els braços com branques vers el cel. La citació no pot ser més explícita: "En Panturle és un home enorme. Diríeu que és un tros de fusta que camina. Al pic de l'estiu, quan es protegeix la nuca amb fulles de figuera, quan té les mans plenes d'herba i es redreça amb els braços estesos per mirar la terra, és un arbre".

L'essencialitat és portada a tots els extrems com un recurs bàsic que articula la novel·la en la seva perfecta unió indestruïble de forma i contingut. En aquest sentit, els personatges adquireixen una dimensió arquetípica. La vellesa claudica per deixar pas a la força de la joventut. La sang i la saba són indistintament fluids vitals. El pagès s'identifica plenament amb la terra fins a unir-s'hi en perfecta simbiosi: "S'està davant dels seus camps. Porta els grans pantalons de vellut marró amb llistes; sembla vestit amb un tros de la seva terra llaurada". Les dones endrecen el món tot omplint-lo d'harmonia i són com primitius ídols de la fertilitat. El sexe és una pulsio natural, una ànsia que tenen l'home i la terra, un instint animal. Jean Giono sap narrar amb exquisida bellesa com d'un orgasme en participa tota la naturalesa, després del qual els protagonistes "tenen uns grans cossos calmats, uns cors senzills com roselles".

"Se sent respirar les herbes a quilòmetres lluny"

La gran protagonista de *Rebrot*, però, és la terra, la natura. Giono recrea la vida i el paisatge de la Provença, fent així una obra d'observació del paisatge natural i humà reals, i de la projecció d'un imaginari, a parts iguals, de tal manera que crea un autèntic mite de la vida i el paisatge provençals. No pensem pas, com he dit, que la natura en Giono sigui una natura bucòlica, res

més lluny, és una natura regida per unes lleis implacables, una natura dual, alhora esmerpa i acollidora. Després del llarg i dur hivern, el poble deshabitat reneix i s'omple de la llavor de la vida que l'home sembla en la terra i en la muller. Panturle i Arsule són com una mena d'Adam i Eva en un paradís que cal conrear amb suor i sang perquè doni fruits. La visió panteista de la natura, la tensió entre l'home i la terra, i la reflexió sobre el lloc que aquest hi ocupa són, per tant, els seus temes essencials en aquest cicle narratiu. La novel·la acaba amb aquesta imatge final de l'esforç titànic del protagonista, el de fer reviure un poble abandonat, recompensat: "Ha guanyat: s'ha acabat. És sòlidament enfonsat dins la terra com una columna".

Rebrot és un text ple de bellesa i d'espiritualitat, de bona prosa. Per als qui coneixen Giono serà una magnífica oportunitat de llegir-lo en català, i per als qui no, l'oportunitat de descobrir una de les veus més singulars de la literatura francesa del segle XX.